

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

УДК 004.9:2-67:37.018.43

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17647535>

Цифрова грамотність у релігійній освіті через використання корпусних технологій для аналізу сакральних текстів

Філатова Наталія Сергіївна,

директор, Філатова Імміґрейшн консалтинг,

4366 Оберн Бульвар, офіс 101, Сакраменто, Каліфорнія, 95841, США,

<https://orcid.org/0009-0005-6496-6706>

Прийнято: 31.10.2025 | Опубліковано: 19.11.2025

***Анотація.** Цифрова трансформація суспільства актуалізує потребу в переосмисленні методологічних засад релігійної освіти та професійної підготовки фахівців духовної сфери. Використання корпусних технологій для аналізу сакральних текстів є ефективним інструментом розвитку цифрової грамотності й поглиблення розуміння релігійних знань.*

***Мета дослідження** – теоретичне обґрунтування потенціалу розвитку цифрової грамотності в системі релігійної освіти шляхом упровадження корпусних технологій у процес дослідження сакральних текстів. У роботі висвітлено взаємозв'язок між рівнем цифрової компетентності викладачів і студентів духовних закладів освіти та ефективністю застосування цифрових інструментів у вивченні богословських дисциплін.*

***Методи.** Методологічну основу становить поєднання компетентнісного, культурологічного й інформаційно-комунікаційного підходів. Застосовано методи контент-аналізу, порівняльного аналізу цифрових освітніх практик і засоби корпусної лінгвістики для моделювання алгоритмів опрацювання*

релігійних текстів. Проведено зіставлення традиційних форм вивчення сакральних текстів із цифровими форматами аналізу, зокрема на основі корпусів Біблії, Корану та інших священних джерел.

Результати. Інтеграція корпусних технологій у релігійну освіту сприяє формуванню критичного мислення, розвитку аналітичної культури й інформаційної автономії здобувачів освіти. Установлено, що цифрова грамотність у контексті духовної освіти має подвійний характер – технологічний і когнітивно-духовний, оскільки поєднує навички роботи з цифровими даними та здатність до інтерпретації результатів автоматизованого аналізу в межах богословського дискурсу. На основі отриманих результатів розроблено модель цифрової грамотності викладача релігійних дисциплін, що охоплює компетенції критичного аналізу, інтерпретації корпусних даних і педагогічної інтеграції цифрових ресурсів в освітній процес.

Висновки. Цифровізація релігійної освіти потребує системного підходу до формування цифрової компетентності педагогічних кадрів і модернізації навчально-методичного забезпечення. Ключовою умовою ефективного реалізації цифрових стратегій визначено створення відкритих електронних корпусів сакральних текстів, призначених для наукового аналізу й освітнього використання.

Ключові слова: цифрова компетентність, релігійна освіта, корпусні технології, сакральні тексти, цифрова педагогіка, інформаційна культура, аналітичне мислення.

Digital Literacy in Religious Education through the Use of Corpus Technologies for the Analysis of Sacred Texts

Filatova Nataliia,

owner, Filatova Immigration Consulting,

4366 Auburn Blvd, office 101, Sacramento, CA, 95841, USA,

<https://orcid.org/0009-0005-6496-6706>

Abstract. *The digital transformation of society highlights the need to reconsider the methodological foundations of religious education and the professional training of specialists in the spiritual sphere. The use of corpus technologies for analyzing sacred texts serves as an effective tool for developing digital literacy and deepening the understanding of religious knowledge.*

The aim of the study is to provide a theoretical rationale for the potential development of digital literacy in religious education through the implementation of corpus technologies in the study of sacred texts. The paper examines the relationship between the level of digital competence among teachers and students of theological institutions and the effectiveness of digital tools in the study of theological disciplines.

Methods. *The methodological framework combines competency-based, cultural, and information-communication approaches. The study employs methods of content analysis, comparative analysis of digital educational practices, and corpus linguistics tools for modeling algorithms used in processing religious texts. Traditional approaches to studying sacred texts are compared with digital analysis formats, including corpus-based studies of the Bible, the Quran, and other sacred sources.*

Results. *The integration of corpus technologies into religious education fosters critical thinking, analytical culture, and informational autonomy among learners. It was found that digital literacy in the context of spiritual education has a dual nature – technological and cognitive-spiritual – since it combines the ability to work with digital*

data and the skill to interpret the results of automated analysis within theological discourse. Based on the research findings, a model of digital literacy for teachers of religious disciplines was developed, encompassing competencies in critical analysis, interpretation of corpus data, and pedagogical integration of digital resources into the educational process.

Conclusions. *The digitalization of religious education requires a systematic approach to developing teachers' digital competence and modernizing educational and methodological resources. A key condition for the effective implementation of digital strategies is the creation of open electronic corpora of sacred texts intended for both academic analysis and educational use.*

Keywords: *digital competence, religious education, corpus technologies, sacred texts, digital pedagogy, information culture, analytical thinking.*

Постановка проблеми. Активна цифровізація всіх сфер суспільного життя зумовлює необхідність переосмислення змісту, методів і форм сучасної освіти, зокрема релігійної. Традиційна модель викладання богословських дисциплін переважно ґрунтується на текстоцентричному підході, який не завжди відповідає викликам інформаційної епохи та вимогам формування цифрової грамотності. Водночас релігійна освіта, що має потужний гуманітарний потенціал, потребує інтеграції цифрових технологій, які сприяють розвитку аналітичного мислення, критичного осмислення джерел і формуванню культури роботи з інформацією.

Одним із перспективних напрямів у цьому контексті є використання корпусних технологій, що забезпечують глибокий лінгвістичний і концептуальний аналіз сакральних текстів. Однак наукове й методичне підґрунтя впровадження таких технологій у релігійну освіту ще не досить розроблено, що створює потребу в системному дослідженні теоретичних засад, дидактичного

потенціалу й практичних механізмів формування цифрової грамотності засобами корпусного аналізу сакральних джерел.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку цифрової грамотності в релігійній освіті та використання корпусних технологій для аналізу сакральних текстів є предметом активного наукового обговорення.

Роль віртуальної реальності у створенні індивідуалізованих освітніх траєкторій, підкреслюючи значення цифрових технологій у сучасній освіті, досліджують Н. Курасова, К. Степанова та Г. Різак (N. Kurasova, K. Stepanova, G. Rizak) [1]. Змішане навчання як інноваційну форму організації освітнього процесу в закладах вищої освіти України розглядають І. Червінська, Н. Мельник та Н. Галюк (I. Chervinska, N. Melnyk, N. Galyuk), акцентуючи увагу на розвитку цифрової компетентності здобувачів освіти [2]. Використання корпусних технологій для лінгвістичного аналізу текстів, демонструючи можливості їх застосування в дослідженні науково-популярних матеріалів, аналізує Н. А. Саламін [3]. У колективній монографії «Георелігійні процеси і конфесійні трансформації в Україні» за загальною редакцією О. Сагана [4] висвітлено динаміку релігійних процесів і культурних трансформацій у сучасному українському суспільстві. Історію та особливості розвитку українського релігієзнавства, підкреслюючи роль духовної освіти в формуванні національної ідентичності, досліджує А. Колодний [5]. Інтеграцію цифрової грамотності в християнську релігійну освіту розглядає Л. С. Паріама (L. S. Pariam), акцентуючи на значенні цифрових навичок для формування сучасного світогляду здобувачів освіти [6]. Цифрову етику та моральне виховання в курсах релігійної культури, звертаючи увагу на необхідність поєднання етичних принципів із цифровими компетентностями, аналізують М. Кая та З. Кьосеоглу (M. Kaya, Z. Köseoğlu) [7]. Корпусний підхід до дослідження репрезентації західних релігійних вірувань у китайських підручниках англійської мови, виявляючи особливості лінгвістичного подання релігійних концептів,

застосовують Ю. Ліу, Л. Дж. Чжан та Л. Янг (Y. Liu, L. J. Zhang, L. Yang) [8]. Використання сакральних текстів у системах оброблення природної мови в контексті етичних аспектів моделювання релігійних наративів у цифрових середовищах розглядає Б. Хатчінсон (B. Hutchinson) [9]. Роль християнської освіти в розвитку відповідальної цифрової грамотності серед підлітків, підкреслюючи виховний потенціал цифрових технологій, досліджує С. Сугіхіоно (S. Sugihyono) [10]. Якісне дослідження процесів читання сакральних текстів педагогами-релігієзнавцями, здійснює Е. Реклі (E. Rackley), визначаючи особливості їхньої літературної й цифрової компетентності [11]. Історію створення «Української релігієзнавчої енциклопедії», окреслюючи проблеми формування сучасної наукової бази релігієзнавства, аналізують А. Колодний і Л. Филипович [12]. Педагогічні застосування корпусної лінгвістики в ХХІ столітті, демонструючи потенціал таких технологій для розвитку мовної та цифрової грамотності, досліджує К. Юнус (K. Yunus) [13]. Інтеграцію освіти з Корану й лінгвістики на основі корпусного аналізу з акцентом на важливість онтологічного підходу до релігійних текстів розглядають Нур Алі, М. Хасана та А. Прасетьо (Nur Ali, M. Hasanah, A. Prasetyo) [14]. Освіту як герменевтичне дослідження смислів у цифрову епоху, зосереджуючись на інтерпретаційних можливостях цифрових технологій, аналізують Ф. Фаріда та С. Нурхаяті (F. Faridah, S. Nurhayati) [15]. Роль цифрової грамотності в ісламській релігійній освіті, наголошуючи на важливості поєднання технологічних і духовних аспектів навчання, вивчають Е. Сухілміаті, І. М. Ханіка, Н. Р. Хардіянті, А. Джеджен та А. Сутіапермана (E. Suhilmiati, I. M. Hanika, N. R. Hardiyanti, A. Jejen, A. Sutiapermana) [16].

Проведені наукові розвідки формують теоретико-методологічне підґрунтя для глибшого осмислення ролі цифрової грамотності та корпусних технологій у трансформації сучасної релігійної освіти. Водночас відкритими залишаються питання розроблення цілісних педагогічних моделей інтеграції корпусного

аналізу сакральних текстів в освітній процес, визначення етичних засад роботи з релігійними корпусами, а також формування цифрових і аналітичних компетентностей викладачів релігійних дисциплін. Наукова новизна статті полягає у формуванні концептуальних засад поєднання цифрової грамотності та корпусних технологій у сфері релігійної освіти, що забезпечує розвиток аналітичної, етичної та інтерпретаційної культури здобувачів освіти в умовах цифрового суспільства.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність досліджень у сфері релігійної освіти й цифрової грамотності, залишається не досить вивченим питання системного впровадження корпусних технологій у процес вивчення сакральних текстів. Наявні роботи переважно зосереджені або на методологічних аспектах цифрового аналізу текстів, або на загальних питаннях розвитку цифрових компетенцій здобувачів освіти, не забезпечуючи комплексного поєднання цих двох напрямів. Особливо мало уваги приділено формуванню моделей цифрової грамотності викладачів релігійних дисциплін, здатних інтегрувати технології корпусного аналізу в освітній процес і водночас підтримувати критичне та духовне осмислення текстів. Отже, існує потреба в дослідженні ефективних методик застосування корпусних технологій для розвитку цифрової грамотності й аналізу сакральних текстів, що дасть змогу не лише модернізувати освітній процес у духовних закладах, а й запропонувати авторську модель інтеграції цифрових компетенцій у навчання богословських дисциплін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження можливостей розвитку цифрової грамотності в системі релігійної освіти шляхом використання корпусних технологій для аналізу сакральних текстів. Реалізація цієї мети дає змогу визначити ефективні підходи до інтеграції цифрових інструментів в освітній процес духовних закладів освіти й запропонувати методологічно

обґрунтовану концепцію цифрової компетентності викладачів релігійних дисциплін.

Для досягнення поставленої мети в статті розв'язано такі завдання:

1) визначити ключові складники цифрової грамотності викладачів і студентів духовних закладів освіти та встановити їх взаємозв'язок з ефективністю освітнього процесу;

2) дослідити можливості застосування корпусних технологій для аналізу сакральних текстів і оцінити їхній дидактичний потенціал;

3) розробити структуру цифрової компетентності для викладачів релігійних дисциплін, що поєднує компетенції в роботі з корпусними даними й критичне осмислення релігійних текстів;

4) сформулювати рекомендації щодо інтеграції цифрових технологій у релігійну освіту для підвищення якості навчання й розвитку аналітичних та інформаційних навичок здобувачів освіти.

Виконання цих завдань забезпечує науково обґрунтований внесок у розвиток релігійної освіти й цифрової педагогіки, підкреслює актуальність теми та визначає подальші напрями досліджень у сфері інтеграції сучасних технологій в освітній процес.

Виклад основного матеріалу дослідження. Релігійна освіта перебуває в стані трансформації, зумовленої цифровізацією суспільства й зростанням ролі інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні духовної культури. Традиційна богословська парадигма, зорієнтована на текстоцентричне засвоєння знань, поступово змінюється в напрямку інтерактивних і дослідницьких форм навчання, що базуються на принципах цифрової педагогіки. Одним із найперспективніших напрямів модернізації релігійної освіти є впровадження корпусних технологій для аналізу сакральних текстів, які відкривають нові можливості для поєднання наукового, духовного й аналітичного підходів до осмислення релігійних джерел.

Під сакральними текстами розуміють писемні джерела, що становлять основу віровчення певної релігійної традиції й виконують функцію духовного авторитету та морального орієнтиру для вірян. До них належать Біблія, Коран, Тора, Веди, Трипітака та інші священні книги, які містять богословські, етичні, ритуальні й філософські настанови. Такі тексти розглядають не лише як історико-культурні пам'ятки, а й як живі носії духовних смислів, що формують світогляд, ціннісні орієнтири й морально-етичні засади людського буття.

У контексті релігійної освіти сакральні тексти є основним джерелом богословських знань, навколо якого вибудовано зміст освітніх дисциплін. Використання корпусних технологій для їх аналізу дає змогу не лише досліджувати мовну структуру текстів, а й виявляти глибинні семантичні, концептуальні й герменевтичні зв'язки між фрагментами, що сприяє формуванню в здобувачів освіти вміння осмислювати духовні істини через призму лінгвістичних і культурних контекстів.

До структурних елементів цифрової грамотності викладачів духовних закладів належать:

– технологічна компетентність, що охоплює навички роботи з корпусами текстів, онлайн-базами даних, інструментами семантичного аналізу й мультимедійними освітніми платформами;

– інформаційно-аналітична компетентність, яка виявляється в здатності до критичного відбору, аналізу й інтерпретації цифрових матеріалів богословського змісту;

– педагогічно-цифрова компетентність, що передбачає вміння інтегрувати цифрові технології в освітній процес, створювати авторські електронні ресурси, формувати цифрове освітнє середовище;

– етично-ціннісний компонент, який визначає дотримання духовних, академічних і моральних принципів у процесі цифрової взаємодії.

Для здобувачів вищої освіти духовних закладів освіти цифрова грамотність виявляється в здатності використовувати цифрові інструменти з метою пізнання, аналізу й інтерпретації сакральних джерел. Це охоплює розвиток навичок цифрового пошуку, вміння користуватися корпусними платформами для дослідження мовної структури й богословської семантики текстів, а також формування критичного мислення, що дає змогу співвідносити результати технічного аналізу з духовними змістами.

Взаємозв'язок між рівнем цифрової грамотності викладачів і студентів та ефективністю освітнього процесу є безпосереднім і взаємопідсилювальним. Викладач із високим рівнем цифрової компетентності здатен створювати інтерактивне освітнє середовище, в якому цифрові ресурси є засобом духовно-інтелектуального розвитку, а не лише технічним інструментом. Здобувачі освіти водночас демонструють більшу залученість, пізнавальну активність і здатність до самостійного аналізу сакральних текстів. Така взаємодія сприяє формуванню освітнього простору, в якому цифрові технології гармонійно поєднуються з традиційними богословськими цінностями, забезпечуючи цілісність освітнього процесу й підвищення його результативності.

Дослідження можливостей застосування корпусних технологій для аналізу сакральних текстів відкриває нові перспективи для розвитку релігійної освіти й формування цифрової компетентності учасників освітнього процесу. Корпусні технології, що базуються на методах оброблення природної мови й кількісно-якісного аналізу текстових даних, дають змогу здійснювати глибоке вивчення структурно-семантичних, стилістичних і концептуальних особливостей священних писань. У контексті богословської підготовки вони набувають не лише аналітичного, а й дидактичного значення, оскільки забезпечують можливість інтегрувати цифрові інструменти в процес духовного пізнання.

Корпусний аналіз сакральних текстів передбачає створення електронних корпусів, які містять марковані й структуровані тексти Біблії, Корану, Талмуду,

буддійських сутр та інших священних джерел у різних мовних редакціях. Такі корпуси забезпечують можливість пошуку лексичних і граматичних закономірностей, аналізу частотності вживання богословських понять, виявлення семантичних зв'язків між релігійними категоріями. За допомогою корпусних платформ викладачі й здобувачі освіти можуть досліджувати контекстуальне вживання термінів, проводити порівняльний аналіз перекладів, виявляти богословські концепти, які мають ключове значення для розуміння релігійної доктрини.

Дидактичний потенціал корпусних технологій полягає у створенні нових форм освітньої взаємодії, що поєднують наукову точність із духовно-культурним осмисленням текстів. Використання корпусних ресурсів в освітньому процесі дає змогу реалізувати принципи дослідницького навчання, розвивати в здобувачів освіти навички інтерпретації даних, формувати аналітичне мислення й культуру аргументованого обговорення релігійних тем. Застосування корпусного аналізу в богословських дисциплінах сприяє також розвитку цифрової грамотності як інтегрованої компетентності, що поєднує здатність працювати із цифровими даними, критично осмислювати результати автоматизованого аналізу й використовувати їх у контексті духовного виховання.

У табл. 1 наведено основні складники цифрової компетентності викладача релігійних дисциплін, зокрема технологічні, когнітивно-аналітичні й духовно-комунікативні компоненти, а також ключові вміння та прояви компетентності, які забезпечують ефективне використання корпусних технологій у процесі аналізу сакральних текстів і розвитку цифрових навичок здобувачів вищої освіти.

Таблиця 1

Структура цифрової компетентності викладача релігійних дисциплін

Компонент	Змістова характеристика	Ключові вміння та прояви компетентності
Технологічний	Відображає технічну готовність викладача до впровадження цифрових технологій у процес релігійної освіти. Спрямований на ефективне використання цифрових інструментів під час аналізу сакральних текстів, формування навчальних матеріалів і комунікації в цифровому середовищі	Робота з цифровими освітніми платформами, електронними базами даних і навчальними ресурсами; застосування корпусних технологій і програмних засобів для текстового аналізу; створення та редагування корпусів сакральних текстів; здійснення автоматизованого пошуку, лематизації, тегування й аналізу даних
Когнітивно-аналітичний	Забезпечує розвиток здатності до осмислення, критичної інтерпретації та системного аналізу результатів корпусного дослідження сакральних текстів. Відповідає за інтеграцію цифрових методів у богословське пізнання	Критичне осмислення результатів корпусного аналізу; оцінювання достовірності цифрових даних; співвіднесення кількісних показників із богословськими концептами; інтеграція цифрових аналітичних результатів у богословську рефлексію та педагогічну практику
Духовно-комунікативний	Репрезентує духовно-етичний, педагогічний і комунікативний виміри цифрової діяльності викладача. Орієнтований на забезпечення духовної автентичності, збереження сакрального змісту та формування культури цифрової взаємодії	Етичне й відповідальне використання цифрових технологій у релігійно-освітньому процесі; збереження духовних і смислових аспектів сакральних текстів під час цифрового опрацювання; формування культури цифрової комунікації в академічному і студентському середовищі;

гармонійне поєднання віри, розуму й
цифрової грамотності в освітньому
процесі

Джерело: власна розробка авторки

Застосування наведеної в таблиці 1 структури цифрової компетентності забезпечує можливість ефективного поєднання традиційних підходів до вивчення сакральних текстів із сучасними цифровими технологіями, що сприяє створенню інтерактивного та динамічного освітнього середовища. Використання корпусних технологій у педагогічній практиці підвищує рівень аналітичного мислення та критичного осмислення текстів у здобувачів освіти, водночас формуючи навички роботи з цифровими ресурсами й розвиваючи їхню здатність до самостійного дослідницького опрацювання богословських джерел.

Інтеграція корпусних технологій у систему релігійної освіти потребує комплексного, системно організованого підходу, що враховує взаємозв'язок технологічних, когнітивно-аналітичних і духовно-педагогічних компонентів професійної підготовки викладачів. Для досягнення належного рівня цифрової компетентності доцільним є поетапне впровадження елементів, спрямованих на формування комплексних цифрових та аналітичних умінь студентів духовних закладів вищої освіти.

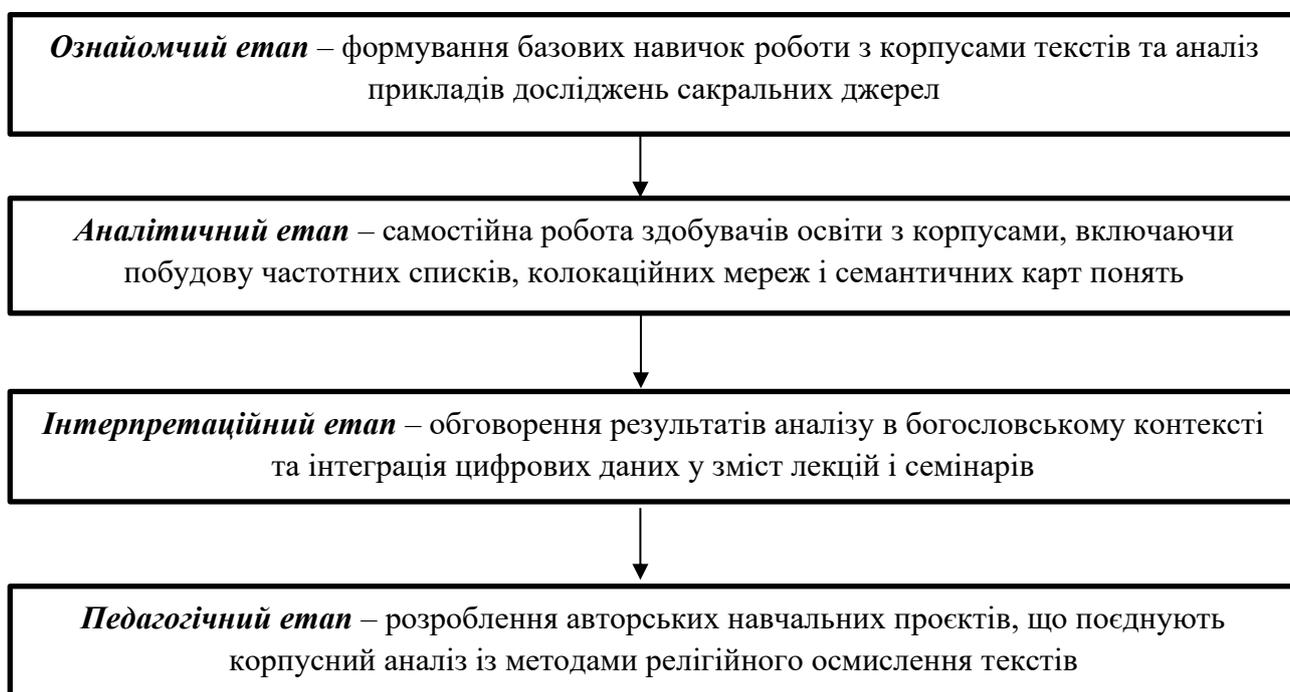
На рисунку 1 подано структурно-етапну модель інтеграції корпусних технологій в освітній процес релігійної освіти, яка відображає послідовність формування цифрових навичок і поступове оволодіння інструментами корпусного аналізу.

Поетапна інтеграція цифрових інструментів забезпечує системне формування цифрових компетентностей здобувачів освіти, розвиток аналітичної культури мислення й здатності до критичного осмислення релігійних текстів. Інтеграція технологій в освітній процес створює умови для поєднання традиційних богословських методів із сучасними цифровими практиками, що

сприяє підвищенню ефективності навчання й підготовки майбутніх фахівців духовної сфери. Отримані результати дають підстави для формулювання методичних рекомендацій щодо впровадження цифрових технологій у релігійну освіту.

Рисунок 1

Поетапний процес інтеграції корпусних технологій в освітній процес релігійної освіти

Джерело: власна розробка авторки

Інтеграцію цифрових технологій у релігійну освіту реалізовано через системну підготовку викладачів духовних закладів до роботи з корпусними ресурсами й цифровими освітніми платформами, зокрема через освоєння методів оброблення текстових даних, формування електронних корпусів сакральних текстів і застосування програмних засобів для семантичного та статистичного аналізу релігійних джерел.

Впровадження цифрових технологій в освітній процес структуровано за етапами: ознайомлення з корпусними ресурсами, аналітичне оброблення текстів

із побудовою частотних списків, колокаційних мереж і семантичних карт понять, а також інтерпретація результатів аналізу в богословському контексті. Таке поетапне формування навичок забезпечує розвиток здатності здобувачів освіти до самостійного аналізу й інтерпретації даних, зіставлення цифрових результатів із духовним змістом текстів і критичного осмислення богословських понять.

Практичні освітні завдання інтегрують корпусний аналіз із методами духовного осмислення текстів, що забезпечує розвиток дослідницьких компетентностей, інформаційної автономії та здатності до самостійного опрацювання сакральних джерел у цифровому середовищі. Дотримання етичних і духовних принципів у використанні цифрових ресурсів забезпечує баланс між змістом сакральних текстів і методами цифрового аналізу, запобігаючи редукції джерел до формальних даних. Реалізація зазначених методів підвищує ефективність освітнього процесу, сприяє розвитку аналітичних та інформаційних компетентностей здобувачів освіти і формує цифрову та духовно-аналітичну компетентність як базовий компонент сучасної релігійної освіти.

Висновки. Впровадження корпусних технологій у релігійну освіту сприяє системному розвитку цифрової компетентності викладачів і здобувачів вищої освіти духовних закладів. Установлено ключові складники цифрової грамотності, які охоплюють технологічні, інформаційно-аналітичні, педагогічно-цифрові й етико-ціннісні компоненти, та визначено їх взаємозв'язок з ефективністю освітнього процесу.

Проаналізовано можливості застосування корпусних технологій для роботи із сакральними текстами, що дає змогу виявляти структурно-семантичні, концептуальні й герменевтичні закономірності, розвивати критичне мислення та інформаційну автономію здобувачів освіти. Розроблено структуру цифрової компетентності викладачів, яка поєднує практичні навички роботи з корпусами

текстів, аналітичну глибину й етичні, духовно-комунікативні аспекти професійної діяльності.

Отримані результати засвідчують повну реалізацію поставлених завдань: визначено складники цифрової грамотності, оцінено дидактичний потенціал корпусних технологій, розроблено структурні компоненти компетентності викладачів і сформульовано рекомендації щодо інтеграції цифрових інструментів в освітній процес релігійних закладів.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні методичних моделей впровадження корпусних технологій у конкретні дисципліни богословського циклу, оцінюванні їх ефективності через емпіричні експерименти та визначенні оптимальних стратегій поєднання цифрових ресурсів із традиційними методами духовно-інтелектуальної підготовки.

Список використаних джерел

1. Kurasova N., Stepanova K., Rizak G. The role of virtual reality in creating individualized educational trajectories for students. *Horizons of Innovation: Conference on Multidisciplinary Trends in Science 2024*. Futurity Research Publishing, 2024. P. 154–159. URL: <https://futurity-publishing.com/horizons-of-innovation-conference-on-multidisciplinary-trends-in-sci> (date of access: 09.09.2025).
2. Chervinska I., Melnyk N., Galyuk N. Blended learning as an innovative organization of the educational process in higher education institutions of Ukraine. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2023. Vol. 10, No. 1. P. 216–224. DOI: <https://doi.org/10.15330/jpnu.10.1.216-224>.
3. Саламін Н. А. Використання корпусних технологій для лінгвістичного аналізу тексту науково-популярних статей BBC. *Philological Science and Education in the Paradigm of Globalization Processes: European Integration Vector of Methodological, Educational and Intercultural Transformations*. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка,

Вища школа менеджменту інформаційних систем (ISMA), 2025. С. 250–262.

URL:

<http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/634/16806/35619-1>

(date of access: 09.09.2025).

4. Саган О. Георелігійні процеси і конфесійні трансформації в Україні : колективна монографія / за заг. ред. О. Сагана. Київ : Світ Знань, 2023. 318 с.

URL:

<https://drive.google.com/file/d/1AzLHTYzmJEeUZmpBNuqO9vsXRqZzXfW5/view>

(дата звернення: 09.09.2025).

5. Колодний А. Українське релігієзнавство в його історії, особистих і спільнотних виявах : монографія. Київ : Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, 2024. 182 с. URL: <https://books.google.com.ua/books/about/y> (дата звернення: 09.09.2025).

6. Pariama L. S. Integrating digital literacy in Christian religious education: a study of students in Politeknik Negeri Ambon. *International Education Trend Issues*. 2024. Vol. 2, No. 2. P. 214–224. DOI: <https://doi.org/10.56442/ieti.v2i2.719>.

7. Kaya M., Köseoğlu Z. Digital ethics and moral education: a review on religious culture and ethics curricula. *ISPEC International Journal of Social Sciences & Humanities*. 2024. Vol. 8, No. 3. P. 73–83. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13771458>.

8. Liu Y., Zhang L. J., Yang L. A corpus linguistics approach to the representation of western religious beliefs in ten series of Chinese university English language teaching textbooks. *Frontiers in Psychology*. 2022. Vol. 12. Article 789660. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.789660>.

9. Hutchinson B. Modeling the sacred: considerations when using religious texts in natural language processing. *Findings of the Association for Computational Linguistics: NAACL 2024*. 2024. P. 1029–1043. URL: <https://aclanthology.org/2024.findings-naacl.65.pdf> (date of access: 09.09.2025).

10. Sugihyono S. The role of Christian education in developing responsible digital literacy among adolescents. *Jurnal Transformasi: Jurnal Teologi dan Kepemimpinan*. 2025. Vol. 4, No. 1. P. 50–58. URL: <https://journal.stintibandung.ac.id/index.php/JT/article/view/77> (date of access: 09.09.2025).
11. Rackley E. Reading sacred texts: a qualitative study of religious educators' literacy processes. *Journal of Research on Christian Education*. 2020. DOI: <https://doi.org/10.1080/10656219.2020.1838366>.
12. Колодний А., Филипович Л. «Українська релігієзнавча енциклопедія» : історія ідеї та проблеми її втілення. *Енциклопедичний вісник України*. 2020. Вип. 12. С. 80–85. DOI: <https://doi.org/10.37068/evu.12.8>.
13. Yunus K. Pedagogical applications of corpus linguistics in the twenty-first century. *Current Research in Language, Literature and Education*. 2022. Vol. 3. P. 114–128. DOI: <https://doi.org/10.9734/bpi/crlle/v3/2348C>.
14. Nur Ali, Hasanah M., Prasetyo A. The integration of Qur'an and linguistic education based on ontology of Qur'anic concept in Quranic Arabic corpus. *IJAZ Arabi: Journal of Arabic Learning*. 2020. Vol. 3, No. 2. DOI: <https://doi.org/10.18860/ijazarabi.v3i2.9769>.
15. Faridah F., Nurhayati S. Education as hermeneutic study: uncovering meaning in the digital era. *Jurnal Riset dan Inovasi Pembelajaran*. 2025. Vol. 5, No. 1. P. 183–197. DOI: <https://doi.org/10.51574/jrip.v5i1.2603>.
16. Suhilmiati E., Hanika I. M., Hardiyanti N. R., Jejen A., Sutiapermana A. The role of digital literacy in Islamic religious education learning in the technology era at MAN 3 Banyuwangi. *International Journal of Educational Research Excellence (IJERE)*. 2024. Vol. 3, No. 1. P. 313–320. DOI: <https://doi.org/10.55299/ijere.v3i1.832>.